

PEDAGOGIKA FAN SIFATIDA

Koshanova Muyassar Maratovna**Nurmatova Muxlisa Fazlitdinova***UMFT universiteti, Pedagogika psixologiya
yo'nalishi, 23/3-guruh talabalari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogika fanining mohiyati, predmeti, vazifalari va jamiyat taraqqiyotidagi o'rni keng tahlil qilingan. Shuningdek, pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqasi hamda zamonaviy pedagogikaning rivojlanish yo'nalishlari yoritib berilgan. Maqolada pedagogikaning nazariy va amaliy ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan asoslangan.

Kalit so'lar: pedagogika, ta'lim va tarbiya, shaxs rivoji, pedagogik jarayon, ta'lim metodlari, zamonaviy pedagogika, kompetensiyaviy yondashuv

Kirish

Pedagogika jamiyat taraqqiyoti bilan uzviy bog'liq bo'lgan muhim ijtimoiy fanlardan biridir. U insonni tarbiyalash, o'qitish va rivojlantirish jarayonlarini ilmiy asosda o'rganadi. Har bir jamiyat o'zining ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy ehtiyojlariga mos holda ta'lim-tarbiya tizimini shakllantiradi. Shu bois pedagogika fani jamiyat ehtiyojlaridan kelib chiqib doimiy rivojlanib boradi.

Mazkur maqolada pedagogikaning fan sifatidagi mohiyati, predmeti, vazifalari, boshqa fanlar bilan aloqasi hamda zamonaviy pedagogikaning rivojlanish tendensiyalari keng tahlil qilinadi.

Pedagogikaning fan sifatidagi mohiyati

Pedagogika fan sifatida shaxsni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan ta'lim va tarbiya jarayonining qonuniyatlarini o'rganadi. U o'qitish va tarbiyalash jarayonining mazmuni, shakllari, metodlari hamda vositalarini ilmiy jihatdan asoslab beradi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, pedagogika oddiy tajriba yoki amaliy faoliyatdan farqli ravishda ilmiy tadqiqot usullariga tayanadi. Ya'ni, pedagogik hodisalar kuzatish, tajriba, tahlil va umumlashtirish asosida o'rganiladi. Bu esa pedagogik bilimlarning ilmiy asoslanganligini ta'minlaydi.

Pedagogikaning predmeti va obyekti

Pedagogika fanining obyekti — ta'lim-tarbiya jarayonida ishtirok etuvchi shaxsdir. Uning predmeti esa shaxsni tarbiyalash, o'qitish va rivojlantirish jarayonining mazmuni va qonuniyatlaridan iborat.

Mazkur masala tahlil qilinganda, pedagogika nafaqat bolalar ta'limi bilan, balki kattalar ta'limi, uzluksiz ta'lim va o'zini o'zi rivojlantirish jarayonlarini ham qamrab

olishi aniqlanadi. Shu jihatdan pedagogika inson hayoti davomida ta'lim va tarbiya jarayonini o'rganuvchi fan sifatida namoyon bo'ladi.

Pedagogikaning asosiy vazifalari

Pedagogika fanining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- ta'lim va tarbiya jarayonining qonuniyatlarini aniqlash;
- pedagogik jarayonni takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqish;
- ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish va umumlashtirish;
- zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish.

Ushbu vazifalarni tahlil qilar ekanmiz, pedagogika faqat nazariy fan emas, balki amaliyot bilan chambarchas bog'liq ekanini ko'ramiz. Pedagogik nazariya ta'lim amaliyotini boyitadi, amaliyot esa pedagogik nazariyaning rivojlanishiga turtki bo'ladi.

Pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqasi

Pedagogika ko'plab fanlar bilan uzviy aloqada rivojlanadi. Jumladan, psixologiya shaxsning ruhiy rivojlanishini o'rganib, pedagogik jarayonni to'g'ri tashkil etishga yordam beradi. Falsafa esa ta'limning maqsadi va mazmunini belgilashda metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, sotsiologiya, etika, estetika, fiziologiya kabi fanlar ham pedagogika rivojida muhim o'rin tutadi. Bu fanlar bilan hamkorlik pedagogikaning ilmiy doirasini kengaytiradi va uning amaliy ahamiyatini oshiradi.

Zamonaviy pedagogika va uning rivojlanish yo'nalishlari

Zamonaviy pedagogika globallashtirish, raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalar ta'sirida yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli ta'lim va inklyuziv ta'lim zamonaviy pedagogikaning asosiy yo'nalishlari hisoblanadi.

Mazkur yo'nalish tahlili shuni ko'rsatadiki, bugungi pedagogika o'quvchining faolligi, mustaqil fikrlashi va ijodkorligini rivojlantirishga katta e'tibor qaratmoqda. Bu esa ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Pedagogikaning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni

Pedagogika jamiyatning intellektual, ma'naviy va madaniy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ta'lim-tarbiya orqali jamiyatning kelajak avlodi shakllanadi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, pedagogika fanining rivoji bevosita jamiyat taraqqiyoti bilan bog'liq. Sifatli ta'lim tizimi iqtisodiy o'sish, ijtimoiy barqarorlik va madaniy yuksalishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, pedagogika fan sifatida ta'lim va tarbiya jarayonining ilmiy asoslarini ishlab chiqadigan, jamiyat ehtiyojlariga mos shaxsni tarbiyalashga xizmat qiladigan muhim fan hisoblanadi. Zamonaviy pedagogikaning rivojlanishi

ta'lim tizimini takomillashtirish va barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xaydarov. S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son. 9-11.
2. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
3. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига рухий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
6. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.
7. Khaydarov S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology ISSN: 1001-4055 Vol. 46 No. 2.
8. Хайдаров С. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globalashuv jarayonidagi ahamiyati. 3 (9). 261-265.